

12 La Transició (1975-1982)

- El desmantellament del franquisme
- La Constitució de 1978
- Els governs de la UCD
- Catalunya i la Transició
- La marxa cap a l'autonomia
- L'Estatut d'Autonomia de 1979
- El marc demogràfic i econòmic
- DOSSIER: L'Estat de les autonomies

◻ Votació en un col·legi electoral de la vila de Chinchón (Madrid) amb motiu de les eleccions legislatives del 15 de juny de 1977. Aquestes eleccions van ser els primers comicis democràtics des del 1936.

Mort el general Francisco Franco, el príncep Joan Carles va ser proclamat rei d'Espanya. El monarca va liderar, juntament amb diversos dirigents polítics, un complex **procés de reforma política** que, a partir de la legalitat franquista, va dur, primer, a la convocatòria d'**eleccions lliures per primera vegada des de 1936** i, tot seguit, a l'aprovació per ampli consens de la **Constitució de 1978**. Naixia així la moderna democràcia espanyola.

Per a Catalunya, la fi del franquisme obria l'esperança d'una recuperació de les llibertats nacionals. El camí, però, no va ser gens fàcil perquè els governs de la UCD no estaven gaire disposats a reconèixer l'autonomia catalana i no volien anar gaire més enllà d'una simple descentralització administrativa. La mobilització del poble català, però, va fer canviar les coses. **El retorn de Josep Tarradellas**, president de la Generalitat a l'exili, i sobretot, **l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia** van fer possible el reconeixement de l'autonomia catalana i l'avanç cap a la normalització cultural. **El restabliment de la Generalitat** i la institució dels ajuntaments democràtics van permetre la modernització de Catalunya en tots els àmbits i una millora notable de les condicions de vida dels catalans.

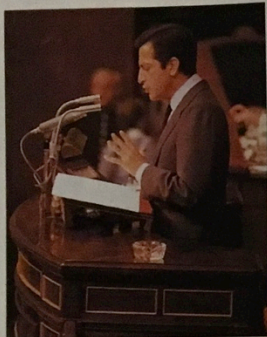
◻ Any 1978. Un treballador del servei de recollida de mobles vells de l'Ajuntament de Barcelona retira un retrat de Franco d'una casa particular. Tot i els canvis econòmics i socials, els fonaments polítics i ideològics van continuar invariables fins a la mort del dictador.

El desmantellament del franquisme

El primer govern de la monarquia

Dos dies després de la mort de Franco, **Joan Carles I** fou proclamat rei d'Espanya. El nou rei comptà inicialment amb el suport de les democràcies occidentals, que pensaven que Joan Carles podia impulsar el desmantellament de les institucions franquistes i la conversió d'Espanya en una monarquia constitucional i democràtica. Això no obstant, la monarquia era vista amb preavenció per la major part dels partits de l'oposició antifranquista, que eren partidaris de la instauració d'una forma de govern republicana i que, a més, desconfiaven del rei perquè el consideraven l'hereu del franquisme.

Proclamat rei, Joan Carles confirmà com a **president del govern Carlos Arias Navarro**, un home gens disposat a permetre l'establiment d'un règim democràtic a Espanya. Un dels nous ministres era un polític jove gairebé desconegut d'origen falangista: Adolfo Suárez.

Adolfo Suárez va liderar la Transició i va fundar, des del poder, la Unió de Centre Democràtic, que va governar fins al 1982.

Les Corts, formades per franquistes, van aprovar les lleis de reunió, manifestació i associació. Aquestes

manifest d'un règim democràtic a Espanya. Un dels nous ministres era un polític jove gairebé desconegut d'origen falangista: Adolfo Suárez.

Les Corts, formades per franquistes, van aprovar les lleis de reunió, manifestació i associació. Aquestes

El primer govern de la monarquia va ser presidit per Carlos Arias Navarro i va comptar amb diverses personalitats polítiques rellevants com Manuel Fraga, José M. de Arellano, Rodolfo Martín Villa i Adolfo Suárez, en qui va recaure la Secretaria del Movimiento.

reformes, però, eren clarament insuficients, i al carrer es vivia una gran tensió. La conflictivitat laboral experimentà un gran increment. A més, es produïren diversos enfrontaments entre la policia i els manifestants i vagues, que provocaren un nombre de morts elevat. Al mateix temps, l'oposició política es començava a manifestar públicament. El 26 de març de 1976 la Junta i la Plataforma es fusionaren en un organisme unitari, la **Coordinació Democràtica**, més coneguda com a **Platajunta**.

El rei desitjava reformes democràtiques i Arias volia el manteniment gairebé íntegre de les institucions franquistes. Finalment, l'1 de juliol de 1976 el rei destituí Carlos Arias com a president del govern i el substituï per **Adolfo Suárez**, amb l'encàrrec d'accelerar les reformes polítiques.

La reforma política

El nou govern va fer una declaració en la qual, per primera vegada, es reconeixia que la sobirania residia en el poble, es decretava una àmplia amnistia, es prometia la celebració d'eleccions generals per a la primavera de 1977 i, finalment, es manifestava la voluntat d'iniciar converses amb els partits de l'oposició. En resum, l'objectiu de Suárez era aconseguir la ràpida **democratització d'Espanya però a partir del respecte a la legalitat franquista**.

Així, la tasca prioritària del govern era preparar el marc legal que fes possible la celebració d'eleccions lliures al més aviat possible. Aquest nou marc hauria de ser aprovat, però, per les Corts. Suárez informà els caps de l'exèrcit dels seus objectius i tot seguit presentà a les Corts el projecte de **Llei de reforma política**. En una situació sense precedents, el 18 de novembre de 1976 les Corts franquistes van aprovar per una àmplia majoria la fi de les institucions franquistes i la seva pròpia dissolució. Tot se-

Presentació pública de la Platajunta, organisme unitari que agrupava la major part de les forces polítiques antifranquistes.

guir, el govern convocà un **referèndum** per ratificar aquesta llei; malgrat l'abstenció dels partits de l'oposició, la llei fou aprovada per àmplia majoria (15 de desembre de 1976).

Amb l'aprovació de la llei esmentada, el camí cap a la democràcia s'accelerà: les Corts es dissolgueren, el govern suprimí el Tribunal d'Ordre Públic, s'amplià l'amnistia, se suprimí el Movimiento i es permeté la lliure sindicació d'obres i empresaris. La peça fonamental d'aquest procés era la celebració d'eleccions generals democràtiques, les primeres que tindrien lloc a Espanya des de 1936.

El sistema de partits polítics

L'oposició i el govern s'havien posat d'acord sobre quin sistema electoral havia de regir les properes eleccions generals, però el problema era que alguns partits encara no estaven legalitzats. Les dificultats es plantejaven sobretot amb el **Partit Comunista** —i el **PSUC**, a Catalunya—, perquè molts sectors procedents del franquisme i la major part dels oficials de l'exèrcit eren contraris a permetre'n la legalització. Finalment, després d'algunes converses entre Suárez i Carrillo, Suárez legalitzà el **Partit Comunista** el 9 d'abril de 1977, enmig de la sorpresa general i sense consultar els militars. Aquest fet provocà

una greu crisi de govern. En contrapartida, el **Partit Comunista**, ja legalitzat, acceptà la institució monàrquica com a forma de govern.

En les **eleccions del 15 de juny de 1977** hi van poder participar tots els partits, si bé alguns, encara no legalitzats, hi van haver de concórrer amb altres sigles. Fou el cas d'Esquerra Republicana de Catalunya.

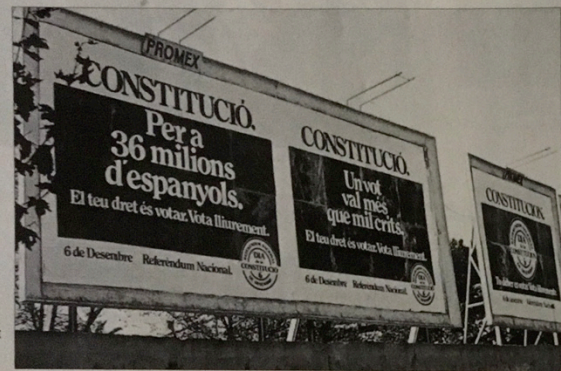
Els principals partits d'**esquerra** eren dos: el **Partit Comunista d'Espanya (PCE)**, liderat per Santiago Carrillo, i el **Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE)**, que tenia com a màxims dirigents Felipe González i Alfonso Guerra. El **centre polític** estava ocupat per la **Unió de Centre Democràtic (UCD)**, que en realitat era una coalició improvisada d'uns quinze partits d'ideologies diverses —liberals, democratacristians, socialdemòcrates, antics membres del Movimiento, etc.—

sota el lideratge d'Adolfo Suárez. Dins la UCD conviuen, doncs, homes procedents del franquisme i d'altres que n'havien estat opositors. El principal representant de la **dreta** va ser **Aliança Popular (AP)**, el dirigent més conegut de la qual era Manuel Fraga.

Al País Basc i Navarra es presentava el **Partit Nacionalista Basc (PNB)**, d'ideologia democratacristiana, i **Euskadiko Ezkerra (EE)**, d'ideologia marxista i independentista. A Catalunya, com veurem més endavant, es presentaven diferents partits i coalicions nacionalistes. Els més importants eren **Unió Democràtica de Catalunya (UDC)**, **Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)**, el **Pacte Democràtic per Catalunya (PDC)**, coalició de diversos partits nacionalistes, el més important dels quals era **Convergència Democràtica de Catalunya**.

La Constitució de 1978

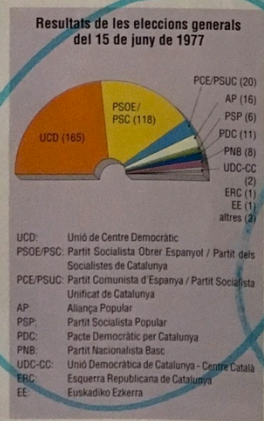
Les eleccions generals del juny de 1977

Enmig d'un clima de llibertat, en el qual cada partit va poder defensar el seu programa, es van celebrar les eleccions generals el 15 de juny de 1977. Amb el 78,7% de participació, la UCD aconseguí 165 diputats. La segona força política va ser el PSOE, que obtingué 118 diputats. Els comunistes (PCE i PSUC) obtingueren 20 diputats, i els franquistes d'AP, 16. Pel que fa als partits nacionalistes, a Catalunya, el PDC aconseguí 11 diputats; UDC, 2, i ERC, 1. Al País Basc, el PNB obtingué 8 diputats i EE, 1. Finalment, els regionalistes canaris assoliren 2 diputats. Adolfo Suárez fou investit president del govern, tot i que, com que no disposava de majoria absoluta, es va veure obligat a dur a terme una política de pactes amb els partits d'oposició, especialment els nacionalistes catalans.

El procés constituent

Les Corts elegides no tenien inicialment un caràcter constituent,

però tothom era conscient que la seva funció fonamental havia de ser la redacció i aprovació d'una constitució. Així, tan bon punt es constituïren les Corts, s'elegí una ponència de 7 membres que seria l'encarregada de redactar-ne l'avantprojecte. Formaven la ponència 3 representants d'UCD, 1 del PSOE, 1 del PCE-PSUC, 1 d'AP i 1 de CDC.

Per primera vegada en la història d'Espanya, un grup de polítics de diferents ideologies s'asseien en una mateixa taula per intentar trobar un text que fos acceptable per a tots i d'aquesta manera evitar futurs enfrontaments. Aquesta política fou anomenada de **consens**: tots els partits renunciaren a alguns aspectes que fins aleshores consideraven intocables i n'acceptaren d'altres defensats per altres formacions.

Acabats els treballs de la ponència, l'avantprojecte de constitució fou aprovat de forma aclaparadora pel Congrés i el Senat el 31 d'octubre de 1978. Votaren en contra alguns diputats d'AP i s'abstingueren, per raons ben diferents, el PNB i altres diputats d'AP.

Finalment, el text de la Constitució fou sotmès a un referèndum el 6 de desembre de 1978. Amb una participació del 67,11%, els vots a favor del sí van representar el 87,87%. De tota manera, al País Basc els votants foren menys de la meitat del cens.

La definició de l'Estat i la declaració de drets

La Constitució de 1978 consta d'un preàmbul, 11 títols i 169 articles, a més de 4 disposicions addicionals, 9 disposicions transitòries, 1 disposició derogatòria i 1 disposició final. Es tracta, doncs, d'un text llarg i feixuc que intenta fixar tots els aspectes fonamentals que configuren l'organització jurídica i política de l'Estat.

En el títol preliminar la Constitució afirma que la **sobirania resideix en el poble** i que la forma política de l'Estat és la **monarquia parlamentària**. S'hi reconeix el **dret a l'autonomia** de les nacionalitats i regions que l'integren, així com el **pluralisme polític** i l'associacionisme sindical i empresarial.

La Constitució conté una àmplia **declaració de drets**, entre els quals hi ha la igualtat davant de la

CONSTITUCIÓ

lle; el dret a la vida –la Constitució aboleix la pena de mort–; la **llibertat ideològica i religiosa** –Espanya es defineix com un Estat **aconfessional**, però reconeix la gran implantació social de l'Església catòlica–; el dret a la llibertat personal; el dret a la intimitat; la inviolabilitat del domicili; la llibertat de residència i de circulació; la llibertat d'expressió; els drets de reunió, d'associació i de participació en els afers públics; la llibertat d'ensenyament; el dret a l'educació; la llibertat de sindicació; el dret a la vaga; el dret a la propietat, etc.

A més d'aquesta llarga declaració de drets, la Constitució obliga l'Estat a protegir la família i la infància, promoure lleis per al progrés social i econòmic, mantenir la Seguretat Social, vetllar pels drets dels emigrants, protegir la salut pública, facilitar l'accés dels ciutadans a l'esport i la cultura, millorar el medi ambient i la qualitat de vida, conservar el patrimoni artístic, garantir la participació de la joventut, tenir una atenció preferent per a les persones amb disminucions i per a la tercera edat, etc.

La divisió de poders

La Constitució de 1978 reconeix la separació i independència dels tres poders: executiu, legislatiu i judicial. El **poder executiu** és responsabilitat del govern, que es compon del president, els vicepresidents i els ministres. El president del govern és elegit pel Congrés dels Diputats a proposta del rei. Els ministres són nomenats pel rei a proposta del president del govern.

El **poder legislatiu** es basa en un sistema bicameral, ja que les **Corts Generals** estan formades pel **Congrés dels Diputats** i el **Senat**. De tota manera, el Congrés té moltes més atribucions que el Senat. El Congrés es compon d'un mínim de 300 diputats i un màxim de 400 elegits mitjançant un sistema proporcional. El Senat és una cambra de representació territorial; la major part de senadors són elegits pels electors de cada província mitjançant un sistema majoritari, mentre que la resta són designats pels parlaments de cada comunitat autònoma.

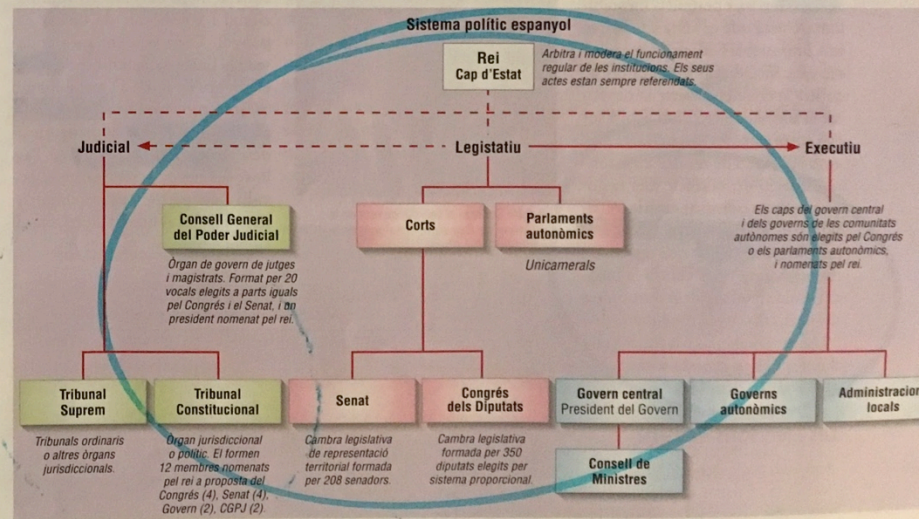
El **poder judicial** està integrat

per jutges i magistrats, que són inamovibles. El Tribunal Suprem, amb jurisdicció a tot Espanya, és l'òrgan judicial superior en tots els ordres, excepte en matèria de garanties constitucionals, que és competència del **Tribunal Constitucional**. Finalment, la Constitució estableix la figura del **defensor del poble**, que té com a objectiu vetllar perquè es respectin els drets dels ciutadans.

D'altra banda, la Constitució defineix l'**organització territorial de l'Estat**, aspecte que treballarem en el DOSSIER d'aquesta unitat.

Joan Carles I, rei d'Espanya, presideix les Corts (27 de desembre de 1978).

Font: Atles de la transició. Barcelona: Edicions 62, 1997 (reelaboració).

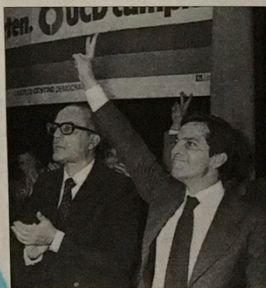
Els governs de la UCD

△ Els principals líders de la Transició en l'acte de signatura dels Pactes de la Moncloa. D'esquerra a dreta: Enrique Tierno Galván (PSP), Santiago Carrillo (PCE), Josep M. Triguera i Joan Reventós (PSC), Felipe González (PSOE), Juan Ajuria Guerra (PNB), Adolfo Suárez (president del govern), Manuel Fraga (AP), Leopoldo Calvo Sotelo (UCD) i Miquel Roca (CDC).

Els Pactes de la Moncloa

La situació econòmica espanyola s'havia deteriorat molt des de finals de 1973, en part perquè la inestabilitat política que es vivia a Espanya feia impossible l'adopció de mesures que facilitessin la lluita eficaç contra la crisi. El govern va proposar la formalització d'un acord social entre totes les forces polítiques amb l'objectiu de fer front a la difícil situació econòmica. Les negociacions van culminar amb la signatura dels **Pactes de la Moncloa** (octubre de 1977), que establien mesures per lluitar contra la inflació i l'alarmant situació econòmica del país, com ara la moderació dels increments salarials o la instauració d'una política pressupostària que reduís el dèficit públic.

△ Adolfo Suárez i el seu successor en la presidència del govern, el dirigent de la UCD Leopoldo Calvo Sotelo.

Anys	ETA	GRAPO	Extrema dreta	Altres	Total
1975	16	5	-	5	26
1976	17	1	3	-	21
1977	10	7	8	1	26
1978	66	6	1	13	86
1979	76	31	6	3	116
1980	92	6	20	2	120
1981	30	5	1	2	38
1982	37	2	-	2	41

Font: Manuel Tuñón de Lara (dir.), *Transició y democracia*. Barcelona: Labor, 1992.

ja convertida en un partit polític, obtingué la victòria amb el 35,1% dels sufragis i 168 diputats, mentre que el PSOE n'aconseguí 121. Pocs setmanes després es convocaren **eleccions municipals**, en les quals, si bé la UCD obtingué un nombre més alt de regidors, el PSOE aconseguí bons resultats a les grans ciutats.

Cal assenyalar que les eleccions es van celebrar enmig d'una **escadala terrorista**. El grup més important continuava sent ETA, però el 1975 aparegué una nova banda terrorista d'extrema esquerra, els **GRAPO**, que, a més de cometre un gran nombre d'atemptats mortals, va segrestar alts càrrecs de l'Estat. Paral·lelament a l'activitat d'aquests grups, es desenvolupà un **terrorisme d'extrema dreta**, el qual protagonitzà diversos atemptats que ocasionaren moltes víctimes, sobretot entre joves estudiants d'esquerres.

El mapa autonòmic

Una de les grans qüestions que havia d'enfrontar la Transició era el reconeixement del caràcter plurinacional i autonòmic de l'Estat espanyol. Com veurem més endavant, a finals del setembre de 1977, el govern de la UCD restablí amb caràcter provisional la **Generalitat de Catalunya** i en nomenà president **Josep Tarradellas**. Al País Basc les negociacions entre el govern i els partits bascos culminaren amb l'establiment d'un Consell General Basc.

A més de Catalunya i el País Basc, altres territoris van manifestar el desig de dotar-se d'uns organismes de govern propis. L'entrada en vigor de la Constitució permeté l'aprovació dels estatuts d'autonomia de **Catalunya i el País Basc** (tots dos l'any 1979), així com el de Galícia l'any 1981. Les diverses regions espanyoles accediren a l'autonomia per la via lenta que preveia la Constitució (article 143), tret d'**Andalusia**, que optà per fer-ho mitjançant la via ràpida que preveia l'article 151.

El cop d'estat del febrer de 1981 influí en la política autonòmica del govern. La UCD i el PSOE van pactar una nova llei, la **LOAPA** (Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic), que reduïa considerablement el sostre competencial de les autonomies. Els partits nacionalistes catalans i bascos la van recórrer, i el Tribunal Constitucional declarà inconstitucional la major part de la llei l'agost de 1983.

El cop d'estat de 1981 i el trencament de la UCD

Bona part de l'exèrcit, format en els anys de la Guerra Civil i de la immediata postguerra, no acceptava el procés de **reforma política** que s'anava desenvolupant. A més, molts militars opinaven que calia actuar amb més duresa contra el terrorisme d'ETA. Els incidents entre oficials d'alta graduació i alguns ministres foren freqüents en els primers anys de la democràcia. Fins i tot es desarticulà algun intent de cop d'estat, el més important dels quals fou la denominada **operació Galàxia** (1978).

A començaments de 1981 es vivia una situació molt tensa. El terrorisme d'ETA actuava amb gran força, la situació econòmica es trobava en un punt crític i hi havia una greu crisi política. Finalment, **Suárez presentà la dimissió** com a president del govern. Aprofitant aquesta situació, un grup de militars planejà un cop d'estat, que

prengué forma el **23 de febrer de 1981**, en el moment en què el Congrés votava la investidura de **Leopoldo Calvo Sotelo** com a nou president del govern. Més de dos-cents guàrdies civils, comandats pel tinent coronel Antonio Tejero, ocuparen el Congrés i segrestaren el govern i els diputats. Al mateix temps, a València, el general Milans del Bosch declarà l'estat de guerra i ocupà militarment la ciutat. Durant algunes hores es visqué una gran incertesa. Finalment, el rei aconseguí reconduir la situació i el cop militar va fracassar de manera incruenta.

Després d'un breu parèntesi ro-

vocat pel cop d'estat del febrer de 1981, es tornaren a reproduir dins la UCD les **baralles internes** que havien provocat la dimissió de Suárez. Especialment important era l'enfrontament entre socialdemòcrates i democristians. La crisi s'accentuà quan Fernández Ordóñez, ministre de Justícia, impulsà una **lleï de divorci** que acabà de dividir el partit. En pocs mesos la UCD es fragmentà definitivament. Finalment, l'estiu de 1982 Suárez constituí una nova formació, el **Centre Democràtic i Social**. Davant d'aquesta situació, Calvo Sotelo dissolgué les Corts i convocà eleccions generals.

△ Les eleccions a Andalusia. Parlem d'Andalusia van celebrar-se el maig de 1982.

Catalunya i la Transició

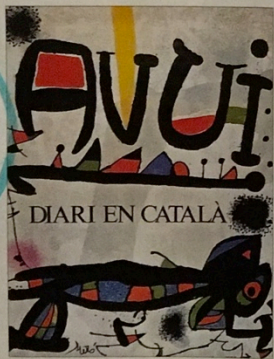
Les forces polítiques catalanes a la mort de Franco

En els darrers anys del franquisme es va produir a Catalunya una important reorganització de les forces polítiques clandestines. Com hem estudiat (Unitat 11), a Catalunya hi havia des de feia anys una certa col·laboració dels partits i d'altres entitats i associacions anti-franquistes.

De totes les instàncies unitàries de l'oposició al franquisme la més important va ser l'Assemblea de Catalunya, fundada el novembre de 1971. L'Assemblea, que no tenia cap tipus d'equivalent a la resta d'Espanya, la componien l'any 1976 un total de 128 organitzacions, entre les quals hi havia partits polítics, sindicats, assemblees democràtiques de comarca, poble o ciutat; associacions de veïns; col·legis professionals; etc. L'Assemblea va tenir un gran protagonisme en els primers mesos de la Transició i es va dissoldre l'estiu de 1979. D'altra banda, pocs dies després de la mort de Franco, els partits catalans van constituir

una instància unitària, el **Consell de Forces Polítiques**, que aplegava 11 partits.

Pel que fa als partits polítics, la situació era molt complexa. N'hi havia un gran nombre, però la major part tenien una militància molt reduïda. En poc temps, el mapa polític català es va anar simplificant: molts partits es van fusionar i altres

El 23 d'abril de 1976, després de gairebé 40 anys de prohibició, va aparèixer de nou un diari en llengua catalana: l'Avui. A la il·lustració, cartell de Joan Miró editat amb motiu de l'esdeveniment.

van desaparèixer. A començaments de 1976 els principals partits catalans democràtics eren els següents:

- La **dreta** catalanista era pràcticament inexistent. Alguns seguidors de Cambó van intentar reconstruir l'antiga Lliga, però van fracassar. En canvi, el **centre** polític estava ocupat pel partit nacionalista **Convergència Democràtica de Catalunya (CDC)**, que liderava el metge i banquer **Jordi Pujol**; entre els dirigents més coneguts hi havia Miquel Roca. També hi havia **Unió Democràtica de Catalunya (UDC)**, partit històric d'orientació democratacristiana que lideraven Anton Cañellas i Miquel Coll. Finalment, al centredreta hi havia **Esquerra Democràtica de Catalunya (EDC)**, que era un petit partit catalanista d'orientació liberal dirigit per Ramon Trias Fargas.

- Entre els partits d'**esquerra** destacava l'històric **Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)**, que dirigien Antoni Gutiérrez i Gregori López Raimundo. Aquest partit, d'orientació comunista, tenia una forta presència en les grans empreses industrials, en amplis sectors intel·lectuals i en els ambients estudiantils. A banda, hi havia tres partits que reivindicaven l'espai socialista: el **Partit Socialista de Catalunya (Reagrupament)**, que liderava el pedagog Josep Pallach, i el **Partit Socialista de Catalunya (Congrés)**, encapçalat per Joan Reventós, en el qual hi havia dirigents joves, com Narcís Serra, Raimon Obiols i Pasqual Maragall. A més, hi havia també la **Federació Catalana del PSOE**, amb certa implantació en els medis obrers. Finalment, cal esmentar **Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)**, l'històric partit que liderava Heribert Barrera.

Un clam popular: «Volem l'Estatut»

La qüestió catalana era un dels grans temes que havia de resoldre la Transició. Al Principat, els lligams amb el franquisme eren es-

casos, i la major part de la població tenia consciència de la realitat diferenciada de Catalunya. Les reivindicacions a favor de la llengua catalana, de l'amnistia per als presos polítics, de la democràcia i de l'autonomia política eren exigències que compartien l'Assemblea de Catalunya i tots els partits que hem esmentat, així com la major part de la ciutadania. Els dies 1 i 8 de febrer de 1976 l'**Assemblea de Catalunya** va convocar una mobilització popular en reivindicació del lema «Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia». La crida va tenir èxit i, enmig de la repressió policial, milers de catalans ocuparen els carrers de Barcelona i altres poblacions.

El govern d'Arias Navarro era conscient que Catalunya era, juntament amb el País Basc, el territori de l'Estat on l'oposició al règim era més forta. Per tal d'apaivagar els ànims, els reis d'Espanya van fer un viatge oficial a Catalunya el 18 de febrer; en el curs de la visita, Joan Carles va fer un gest de gran simbolisme perquè hi pronuncià un discurs, en part en català, a l'històric saló del Tinell de Barcelona. D'aquesta manera, la monarquia s'identificava amb els símbols històrics catalans i es manifestava favorable a un cert reconeixement polític del fet català.

De manera paral·lela, el govern va fer algunes concessions a Catalunya. Així, es va permetre, per primera vegada des de 1939, la inscripció de noms catalans al registre civil, alhora que es formà una comissió per a l'estudi d'un règim especial per a Catalunya. La finalitat d'aquesta comissió era concedir a Catalunya un **sistema polític similar a la Mancomunitat** de començaments del segle XX.

mentrestant, les organitzacions polítiques catalanes van mantenir contactes amb l'oposició espanyola. El maig de 1976 els partits espanyols d'oposició que formaven **Coordinació Democràtica** acceptaren les reivindicacions catalanes i, concretament, el restabliment

de l'Estatut de 1932. Aquest acord volia ser una versió actualitzada del Pacte de Sant Sebastià de 1930.

La mobilització catalanista carrer va anar augmentant al llarg dels mesos. La diada de Sant Jordi de 1976 va ser un clam a favor de l'**Estatut d'Autonomia**. Uns quants mesos més tard tingué lloc la celebració multitudinària, i legada per primera vegada des de 1938, de l'Onze de Setembre, que tingué lloc a Sant Boi. Les mobilitzacions populars a favor de l'Estatut i la democràcia van continuar en els mesos següents i fou especialment important la que tingué lloc, organitzada per l'Assemblea de Catalunya, el dia de Sant Jordi de 1977 sota el lema «Volem l'Estatut».

La marxa cap a l'autonomia

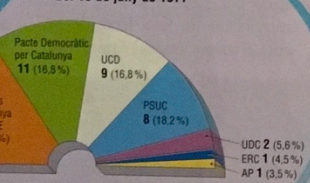

Les eleccions de 1977 a Catalunya

Les eleccions generals del juny de 1977 es van celebrar a Catalunya enmig d'una gran expectació; els carrers es van omplir de cartells

electorals, de fulls volants i de pintades murals. Els mítings reuniren un gran nombre de ciutadans. Per tot arreu hi havia la convicció que, si més no a Catalunya, el franquisme seria bandejat d'una manera aclaparadora.

Catalunya de les eleccions al Congrés dels Diputats del 15 de juny de 1977

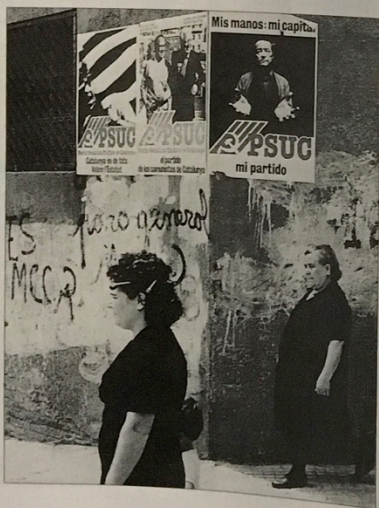

La major part de partits estaven legalitzats, però no ho estaven Esquerra Republicana de Catalunya i els partits d'extrema esquerra, que, tanmateix, van poder presentar-se a les eleccions amb altres sigles.

A continuació esmentem les principals formacions polítiques que concorrien a les eleccions. A l'esquerra, hi havia tres opcions principals: el **PSUC**, la coalició **Socialistes de Catalunya** –que aplegava el Partit Socialista de Catalunya (Congrés) i la Federació Catalana del PSOE– i **ERC**, que encara no estava legalitzada i es presentava en coalició amb el Partit del Treball, partit que tampoc no havia estat legalitzat.

El centre nacionalista estava representat per la coalició **Pacte Democràtic per Catalunya**, que formaven quatre partits: Convergència Democràtica de Catalunya, Esquerra Democràtica de Catalunya, el Front Nacional i el Partit Socialista de Catalunya (Reagrupament). L'altra opció de centre nacionalista era **Unió Democràtica de Catalunya**.

Aquests partits i coalicions electorals tenien en comú el seu **caràcter catalanista**: tots reivindicaven el restabliment provisional de l'Estatut de 1932. Però a les eleccions

«Pintades dels primers anys de la Transició i cartells de les primeres eleccions democràtiques (juny de 1977).

també es van presentar altres partits que no es comprometien clarament a favor de l'autonomia catalana, o fins i tot hi eren hostils. Aquestes forces estaven en bona part integrades per persones que havien estat molt vinculades amb el règim franquista. Les més importants eren dues: la **Unió del Centre Democràtic**, la coalició governamental, i **Aliança Popular**, que encapçalava l'exministre franquista Laureà López Rodó.

Els resultats van donar la victòria a la coalició **Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE)**, que aconseguí 15 diputats; el PDC n'obtingué 11; la UCD, 9, i el PSUC, 8. En conjunt, el 75% dels vots anaren a partits i coalicions que reivindicaven el restabliment immediat de l'Estatut d'Autonomia de 1932.

El retorn del president Tarradellas i el restabliment de la Generalitat

Josep Tarradellas i Joan era des de 1954 president de la Generalitat a l'exili. La major part dels partits catalanistes reivindicaven el retorn de Tarradellas a Catalunya com a president provisional de la Generalitat fins que fos aprovat un nou estatut i elegit un nou Parlament. Els partits, però, no es posaven d'acord sobre les atribucions polítiques que havia de tenir Tarradellas, i la major part eren partidaris que el seu poder fos purament simbòlic.

Els diputats i senadors catalans elegits el 15 de juny constituïren l'**Assemblea de Parlamentaris**, que deu dies després de les eleccions prengué l'acord de reclamar la derogació de la llei que abolia l'Estatut de 1932 i demanar la **restauració de la Generalitat** i el retorn de Tarradellas.

L'hegemonia dels partits d'esquerra a Catalunya provocà inquietud en el govern de la UCD, que impulsà la denominada **operació Tarradellas**, l'objectiu de la qual

era restablir amb caràcter provisional la Generalitat sota la presidència de Tarradellas i intentar d'aquesta manera neutralitzar la influència dels socialistes i dels comunistes catalans. El 28 de juny, enmig de la sorpresa general, Tarradellas sortí de França, on vivia, i viatjà a Madrid per entrevistar-se amb el rei i amb Suárez. De la trobada, però, no se'n derivà cap acord concret.

L'**11 de setembre de 1977** tingué lloc una manifestació massiva a Barcelona, que aplegà centenars de milers de persones, en reivindicació de l'autonomia per a Catalunya. Aquest fet, per la seva magni-

«L'11 de setembre de 1977, milers de catalans van reivindicar l'autonomia i el restabliment de la Generalitat.

tud, precipità els esdeveniments. El 29 de setembre un real decret restablia la **Generalitat provisional**. Alguns dies després, el 17 d'octubre, el rei nomenava Josep Tarradellas president de la Generalitat. Per primera i única vegada en la història de la Transició es produí el reconeixement de la legalitat republicana en la persona de Tarradellas i de la institució que representava, la Generalitat. Finalment, Tarradellas tornà triomfalment a Barcelona el 23 d'octubre de 1977.

La Generalitat restaurada no tenia pràcticament cap poder i es limitava, de fet, a les atribucions que tenia la Diputació de Barcelona, que també presidia Tarradellas. Era només un símbol que recordava als catalans l'autonomia perduda i els familiaritzava amb el fet de l'existència d'una institució d'autogovern pròpia.

Tarradellas formà un **govern d'unitat** que integraven 5 consellers polítics sense cartera i 7 consellers amb cartera. L'actuació de la Generalitat provisional fou limitada i s'orientà sobretot a la creació de la infraestructura bàsica de la Generalitat mateixa i a facilitar el traspàs de funcions de les diputacions a la Generalitat. A més, amb comptagotes, el govern central va aprovar alguns traspassos minsos en matèries diverses. Un dels fets més transcendents va ser la incorporació de la **llengua catalana** en el sistema educatiu a Catalunya.

L'Estatut d'Autonomia de 1979

El procés estatutari

A diferència del que havia succeït en el període de la Generalitat republicana, el procés de redacció del nou estatut es va fer d'una manera sincronitzada amb la marxa del procés constituent espanyol. Els polítics catalans no volien que es repetís el que havia passat amb l'Estatut de Núria de 1931, que havia estat molt retallat per les Corts espanyoles. El nou estatut havia d'adequar-se, des del primer moment, al **marc constitucional d'Espanya**.

Aprovada la Constitució, s'obria llum verda per a la redacció de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Els diputats i senadors catalans van elegir una **comissió de 20 parlamentaris** de diferents formacions polítiques amb l'encàrrec de redactar un projecte d'estatut. La ponència es reuní al parador de Sau, prop de Vic.

El projecte d'Estatut —conegut com a **Estatut de Sau**— va ser aprovat, només amb una abstenció, per l'Assemblea de Parlamentaris el

La seguretat i la convivència depenen de l'Estatut.

Cartell de la campanya per a l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de 1979.

29 de desembre de 1978. Aquell mateix dia entrà al Congrés dels Diputats. El procés s'aturà per la dissolució de les Corts i la convocatòria de noves eleccions; finalment, es constituí una comissió mixta de parlamentaris catalans i espanyols, que estudià el text.

Després de llargues negociacions, que suposaren el retall del

text originari, el 13 d'agost de 1979 l'Estatut fou aprovat per la Comissió Constitucional del Congrés. El 25 d'octubre de 1979 el poble català l'aprovà en **referèndum**. Amb una participació molt baixa, el 60% de l'electorat, votaren sí el 88,1% dels votants, mentre que els vots negatius foren el 7,8%. Finalment, el Congrés dels Diputats ratificà l'Estatut el dia 29 de novembre, i el 12 de desembre ho féu el Senat. Catalunya tornava a tenir, després de quaranta anys, un règim d'autogovern.

Les competències estatutàries

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979 constava d'1 preàmbul, 1 títol preliminar i 4 títols, a més de 7 disposicions addicionals i 8 disposicions transitòries.

En el preàmbul, es feia una declaració de principis i es descrivia l'Estatut com l'expressió de la identitat col·lectiva de Catalunya.

En el títol preliminar es definia Catalunya com una **nacionalitat**; se'n delimitava el **territori** i l'organització territorial i es definia el català com la **llengua pròpia** de Catalunya, s'assegurava la **cooficialitat** del castellà i s'afirmava que la parla **aranesa** seria objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció. Finalment, s'establí que el **dret civil català** s'aplicaria a Catalunya amb preferència a qualsevol altre.

En el títol primer es relacionaven les **competències** de la Generalitat, que podien ser **exclusives, compartides i plenes**.

Catalunya tenia **competències exclusives** en diverses matèries. Això volia dir que en aquests temes la Generalitat tenia la **màxima capacitat legislativa**. Aquestes matèries eren, entre altres, la legislació en dret civil català, cultura, patrimoni històric, arxius, biblioteques, museus, ordenació del territori, turisme, obres públiques que no fossin d'interès general de l'Estat, aprofita-

ments hídrics, artesanía, cooperatives, col·legis professionals, joventut, assistència social, promoció de la dona, protecció i tutela de menors, esport i lleure, espectacles, casinos i jocs.

A més d'aquestes, la Generalitat tenia **competències compartides**, en les quals la Generalitat tenia la capacitat legislativa, reglamentària i d'inspecció en diverses matèries **dins el marc de la legislació bàsica de l'Estat**. Per exemple, l'ordenació del sector pesquer, la protecció del medi ambient, el règim miner i energètic, la legislació penitenciària, la propietat intel·lectual i industrial, etc.

Finalment, la Generalitat tenia **competències plenes**, entre altres matèries, en agricultura, indústria i ensenyament. A més, l'article 13 establí que la Generalitat podia crear una **polícia autònoma**. Finalment, l'article 28 fixà que la Generalitat podria sol·licitar de l'Estat la transferència o delegació de competències no assumides en l'Estatut.

El títol segon desenvolupava els articles relatius a la Generalitat, que estava integrada per tres institucions: el **Parlament** (elegit per un període de quatre anys mitjançant un sistema de sufragi proporcional), el **president de la Generalitat** (elegit pel Parlament i nomenat pel rei) i el **Consell Executiu o Govern**. Per tal d'assegurar el control de la Generalitat, l'Estatut fixava la creació d'un organisme de caràcter consultiu i la Sindicatura de Comptes, encarregada de supervisar les despeses de la Generalitat.

El títol tercer tractava de les finances i l'economia de la Generalitat, mentre que el quart fixava, entre altres, els mecanismes de **reforma de l'Estatut**. Així, l'article 56 establí que la reforma estatutària només podia ser possible si ho aprovava el Parlament de Catalunya per majoria de dues terceres parts, les Corts espanyoles mitjançant llei orgànica i, finalment, el referèndum positiu dels electors catalans.

Amb posterioritat a l'entrada en vigor de l'Estatut, el Parlament de Catalunya va aprovar, el març de 1982, la Llei del Parlament, del President i del Consell Executiu de la Generalitat, que fixa les atribucions de cada un d'aquests organismes.

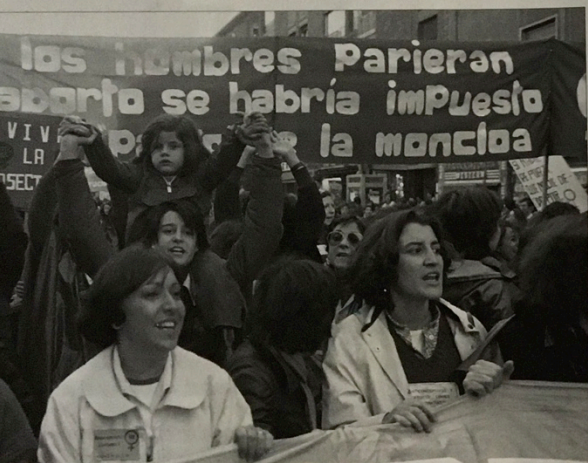
En conjunt, l'Estatut d'Autonomia de 1979 assegurava per a Catalunya un **nivell significatiu de competències**. En relació amb l'Estatut de 1932, el de 1979 contenia un sostre competencial més ele-

vat en matèria de cultura, ensenyament i obres públiques, però inferior en ordre públic i justícia. D'una altra banda, es mantienien les **quatre diputacions provincials i les delegacions provincials del govern central**, fet que **atomitzava** la presa de decisions i l'acció de govern a Catalunya. Tal com havia succeït amb l'Estatut de 1932, el sistema de finançament va resultar insatisfactori i va ser objecte de llargues negociacions amb els diferents governs de l'Estat.

Diversos parlamentaris catalans després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya el 29 de desembre de 1979.

El marc demogràfic i econòmic

El canvi demogràfic

Els anys de la Transició coincidiren amb un canvi radical en els hàbits demogràfics. El fet més característic va ser la ràpida **davallada de la taxa de natalitat**, que es va situar en una de les més baixes del món. No és fàcil interpretar aquesta baixada tan ràpida i profunda de la natalitat. Els demògrafs ho van atribuir sobretot a l'accés massiu de la

dona al treball assalariat; a la precaritzat del món laboral, que va fer que moltes parelles joves retardessin l'edat de contreure matrimoni i limitessin voluntàriament el nombre de fills, i en general, als canvis socials.

La **mortalitat**, en canvi, es va mantenir força estable, amb alts i baixos molt poc significatius durant els primers anys de la Transició. Tot plegat va provocar la dismi-

nució del creixement vegetatiu. És a dir, la població espanyola va augmentar molt poc durant el període 1975-1981, passant de 36.012.241 a 37.683.363 habitants. El mateix va succeir a Catalunya, ja que durant aquests anys la població només va passar de 5.660.393 a 5.956.414 habitants.

Com a conseqüència d'aquests canvis, es va començar a manifestar una **tendència a l'envelliment**, que s'accentuaria en anys posteriors. Així doncs, la població espanyola es trobava en els últims moments

Moviment natural de la població espanyola		
Anys	Naixements	Defuncions
1975	669.378	298.192
1976	677.456	299.007
1977	656.357	294.324
1978	636.892	296.781
1979	601.992	291.213
1980	571.018	289.344
1981	533.008	293.386
1982	515.706	286.655

de l'etapa expansiva iniciada aproximadament el 1950. La contracció de la natalitat s'accentuaria en la dècada dels vuitanta. Aquest fet va plantejar un seriós interrogant de cara al pagament de les pensions i les despeses de la Seguretat Social, atès que el nombre de persones de 65 anys o més d'edat va augmentar, mentre que la població menor de 16 anys era cada vegada més escassa.

Un altre canvi important registrat en els anys de la Transició fou que, a més de la fi de les **migracions** exteriors, les interiors es van **capgirar** completament. La greu crisi econòmica que patia el país va provocar la destrucció d'un gran nombre de llocs de treball en les zones industrials; aquest fet va incidir en les migracions: la tradicional emigració a les zones industrials de l'Estat s'aturà gairebé completament, i fins i tot molts emigrants van retornar als seus llocs d'origen.

Alguns anys de crisi

Entre el 1975 i el 1982 l'evolució de l'economia espanyola va estar decidivament marcada pels **augment del preu del petroli** (1973-1974 i 1979-1980) i per la **greu recessió econòmica internacional** que se'n va derivar. Així doncs, durant els primers anys de la Transició l'economia espanyola patí una gravíssima crisi, provocada, en gran part, pels efectes de la crisi energètica de principis dels setanta. Fou una crisi de llarga durada que va comportar una transformació profunda de les estructures econòmiques dels països desenvolupats. Tanmateix, tot i que la crisi tingué unes dimensions mundials, els seus efectes van ser molt més greus a Espanya. Els índexs d'atur i la taxa d'inflació conegueren un espectacular increment i se situaren en els nivells més alts d'Europa. Amb l'adveniment de la democràcia, els **Pactes de la Moncloa**, com hem estudiat, van permetre l'adopció d'unes primeres **mesures socials i econòmiques** que van fer possible posar fi al deteriorament de l'economia i establir les bases d'un cert redreçament, especialment amb el control de la inflació i l'estabilització de la balança de pagaments.

La situació econòmica es dete-

riorà novament a partir de 1979 en coincidir un nou increment del preu del petroli amb la crispació política espanyola i la descomposició del govern de la UCD. Com veurem en la propera unitat, la **recuperació econòmica** va ser lenta i complexa. De fet, la situació no començà a canviar de debò fins a l'accés al poder dels socialistes. El nou govern, gràcies a la força que li donava l'ampli suport electoral obtingut, va poder adoptar les mesures necessàries per al redreçament de l'economia.

La situació de l'economia catalana

Pel que fa a **Catalunya, la indústria**, el sector fonamental de l'es-

tructura econòmica catalana, va ser el que va patir més negativament els efectes de la crisi durant la Transició. No es va veure afectat tan sols per l'increment dels preus energètics, sinó també per l'encariment de moltes primeres matèries de la dimensió massa petita i poc competitiva de moltes empreses de la dependència tecnològica, l'augment dels costos salarials i la disminució dels guanys empresarials. La crisi va afectar durament branques com la tèxtil i la construcció, però altres sectors van resistir millor, com l'alimentari, el químic i el del paper. L'atur, l'element més negatiu de la crisi, es va disparar i va afectar especialment les comarques més industrialitzades del cinturó de Barcelona.

Una de les conseqüències de la difícil situació econòmica que patia Catalunya fou que s'incrementà l'entrada de **capital estranger** en la majoria dels sectors industrials. En aquest sentit, nombroses empreses van passar a ser controlades per companyies multinacionals i, en general, l'economia catalana es va lligar cada cop més estretament a l'**economia internacional**.

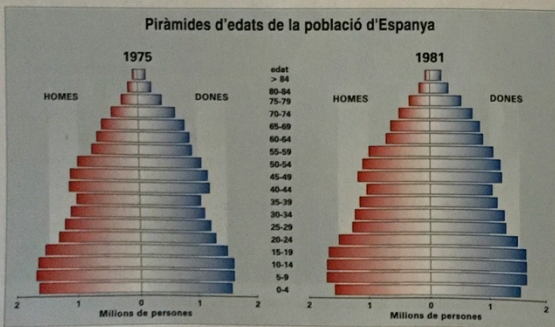
Altres sectors econòmics van tenir una evolució desigual. **El turisme**, per exemple, tot i les dificultats inicials, va ser un dels primers a reconduir la situació. Així, gràcies als preus competitius, des de 1977 inicià una progressiva recuperació.

Evolució de la població dels àmbits de la regió metropolitana de Barcelona i Catalunya, 1975-1981

	Nombre d'habitants 1975	Nombre d'habitants 1981	Creixement 1975-1981 (xifres absolutes)	Creixement 1975-1981 (%)
Barcelona	1.751.136	1.752.627	1.491	0,1
Resta àrea metropolitana	1.228.853	1.344.121	115.268	9,4
Total àrea metropolitana*	2.979.989	3.096.748	116.759	3,9
Resta regió metropolitana	1.039.724	1.142.128	102.404	9,8
Total regió metropolitana	4.019.713	4.238.876	219.163	5,5
Resta Catalunya	1.640.680	1.717.538	76.858	4,7
Catalunya	5.660.393	5.956.414	296.021	5,2

* Àmbit de l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona (27 municipis) + Badia del Vallès.

Font: Idescat.

DOSSIER

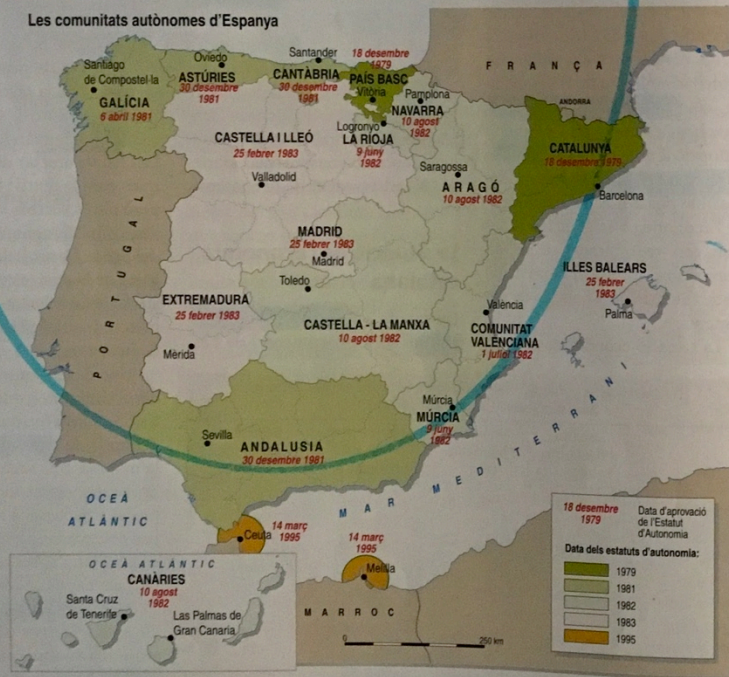
L'Estat de les autonomies

Una de les característiques més destacades i innovadores de la **Constitució de 1978** és la relativa a la regionalització de l'Estat. El títol vuitè de la Constitució estableix que l'Estat espanyol s'organitza territorialment en municipis, províncies i comunitats autònomes. Espanya, doncs, és un Estat regional i bandeja l'unitarisme i el centralisme exacerbats que van caracteritzar l'Estat liberal del segle XIX i també el règim franquista.

En el títol preliminar de la **Constitució es parla de nacionalitats i de regions**, amb l'expressió **nacionalitat** es volia dir que Catalunya, el País Basc i Galícia, comunitats amb una clara consciència històrica i que ja havien tingut en temps de la Segona República un estatut d'autonomia, accedien d'una manera ràpida a l'autogovern. La resta de regions podien arribar d'una manera més lenta a un règim autònom complet. De tota manera, la redacció del títol vuitè de la Constitució és molt ambigua i ha donat lloc a interpretacions molt diferents sobre l'abast de les competències de les comunitats autònomes. Sigui com sigui, l'Estat de les autonomies, que va ser molt criticat els primers anys de la Transició, és avui una realitat cada cop més consolidada.

DOCUMENT 1

Les comunitats autònomes d'Espanya

Després de llegir i d'observar atentament aquests documents, fes les activitats següents:

- Llegeix l'article 2 de la Constitució (el tens a la pàgina 318). Després resumeix-ne el contingut. Què diferencia nacionalitats i regions?

L'organització territorial de l'Estat segons la Constitució

DOCUMENT 2

Article 143

1. En l'exercici del dret a l'autonomia reconegut en l'article 2 de la Constitució, les províncies limitrofes que tinguin característiques històriques, culturals i econòmiques comunes, els territoris insulars i les províncies d'entitat regional històrica podran accedir a l'autogovern i constituir-se en Comunitats Autònomes d'acord amb el que preveuen aquest Títol i els estatuts respectius.

2. La iniciativa del procés autònom correspon a totes les Diputacions interessades o a l'òrgan interinsular corresponent, i als dos terços dels municipis la població dels quals representi, com a mínim, la majoria del cens electoral de cada província o de cada illa. Aquests requisits hauran d'acomplir-se dins el termini de sis mesos d'ençà del primer acord al respecte adoptat per alguna de les Corporacions locals interessades.

3. La iniciativa, en el cas de no reeixir, només podrà repetir-se al cap de cinc anys.

Article 145

1. En cap cas s'admetrà la federació de Comunitats Autònomes, [...]

Article 151

1. No caldrà deixar transcórrer el termini de cinc anys a què es refereix l'apartat 2 de l'article 143 en cas que, dins el termini que estableix l'article 143.2, acordin la iniciativa del procés autònom, a més de les Diputacions o els òrgans interinsulars corresponents, les tres quartes parts dels municipis de cadascuna de les províncies afectades, les quals representin, com a mínim, la majoria del cens electoral de cadascuna i sigui ratificada mitjançant un referèndum pel vot afirmatiu de la majoria absoluta dels electors de cada província en els termes que estableixi una llei orgànica. [...]

Transferències de competències de l'Estat a les comunitats autònomes

DOCUMENT 3

Comunitat autònoma	1978	1979	1980	1981	1982
Andalusia		2		8	10
Aragó		3		4	9
Astúries		1		3	12
Canaries		1		3	4
Cantàbria					16
Castella i Lleó				6	10
Castella - la Manxa		1		3	11
Catalunya	5	2	13	21	12
Comunitat Valenciana		3	1	3	140
Extremadura		1		3	10
Galícia		2	1	1	20
Illes Balears		2	1	3	9
La Rioja					
Madrid					
Múrcia				1	2
Navarra					11
País Basc	2	1	15	19	6
Total	7	19	32	79	154

DOCUMENT 4

El ministeri d'Administracions Públiques

El ministeri d'Administracions Públiques (MAP) és l'organisme encarregat, entre altres assumptes, de la preparació i execució de la política del govern central pel que fa a la cooperació amb les comunitats autònomes. Fou creat el 5 d'abril de 1979 amb el nom de ministeri d'Administració Territorial. D'aquest ministeri en depenen les delegacions del Govern a les diferents comunitats autònomes. Els ministres del període 1979-1982 van ser:

- 1979-1980: Antonio Fontán López (UCD)
- 1980: José Pedro Pérez Llorca Rodrigo (UCD)
- 1980-1981: Rodolfo Martín Villa (UCD)
- 1981-1982: Rafael Arias Salgado (UCD)
- 1982: Luis Manuel Cosculluela Montaner (UCD)

b Resumeix els articles de la Constitució recollits en el document 2.

c Quines diferències hi ha entre les vies previstes pels articles 143 i 151? Quines comunitats autònomes es van acollir a aquest darrer article?

d Descriu el mapa autònom espanyol. Fes una cronologia de l'aprovació dels diferents estatuts d'autonomia. Quines autonomies són uniprovincials?

e Quina evolució segueixen les transferències de competències de l'Estat a les comunitats autònomes durant el període 1978-1982 (document 3)?

f Busca informació sobre el sistema de finançament del País Basc i Navarra, anomenat **concert econòmic**. Quines diferències té amb el sistema de finançament de les altres comunitats autònomes?

g Busca informació sobre un dels ministres esmentats al document 4 i redacta'n una breu biografia.

DOCUMENTS I ACTIVITATS

1. Manifest de l'Assemblea de Catalunya

En els primers mesos de la Transició, l'Assemblea de Catalunya va tenir un gran protagonisme en la política catalana. El 13 de juny de 1976 va fer públic el manifest que reproduïm a continuació, en el qual fixava la seva posició davant la situació política espanyola:

Assemblea de Catalunya, instància unitària representativa de les forces polítiques, sindicals i socials de Catalunya davant la situació política actual, manifesta: política reformista del govern s'adreça a l'establiment d'unes lleis i institucions que volen amagar la suvència dels interessos dels sectors públics de 40 ençà. El poble, malgrat els intents de marginació, ompla la seva lluita, conscient que solament el rebuig continuïsmes i la derogació de les lleis i institucions franquistes que intenten perpetuar-lo, és a dir, solament la ruptura implica el retorn de la sobirania popular i l'amnistia i el restabliment de les llibertats polítiques i nacionals. reformisme [...] intenta dividir les forces de l'oposició. Davant d'això cal reforçar la unitat de totes les forces i l'entorn de l'objectiu fonamental de la ruptura democràtica.

[...]
 3. La reivindicació de les llibertats polítiques i nacionals de Catalunya a les quals no pot donar satisfacció el «Règim Especial para las cuatro provincias catalanas» requereix una estratègia global de ruptura democràtica al conjunt de l'Estat.
 [...] Per a Catalunya aquestes exigències es concreten en el restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut del 1932 com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació i en l'existència d'un govern provisional de la Generalitat en el mateix moment de la ruptura democràtica.

LLIBERTATS! AMNISTIA!
 ESTATUT D'AUTONOMIA!

Manifest de l'Assemblea de Catalunya (13 juny 1976)

Assemblea de Catalunya

Reclamació de l'amnistia general de la premsa i exiliats polítics.

Reclamació de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertats de reunió, d'expressió i d'associació, inclosa la sindical, de manifestació i dret de vaga, que garanteix l'acció del poble al poder econòmic i polític.

Restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932 com a expressió concreta d'aquestes llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació.

Reclamació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica.

La Assemblea de Catalunya que recull el seus quatre punts: llibertat, autonomia com a primer pas per a l'autodeterminació, i unitat amb les altres instàncies democràtiques.

- a Situa aquest text en el seu context històric.
- b L'any 1976 hi havia a Catalunya dues instàncies polítiques unitàries. Quina diferència fonamental hi havia entre l'Assemblea de Catalunya i el Consell de Forces Polítiques?
- c En el text es parla de política reformista i de ruptura. Defineix tots dos conceptes.
- d De quina d'aquestes dues estratègies es manifestava a favor l'Assemblea de Catalunya?
- e Què era el «Règim Especial para las cuatro provincias catalanas» que s'esmenta en el text? Es va arribar a aplicar?
- f Per què creus que l'Assemblea de Catalunya es va autodissoldre el juliol de 1979? Raona la resposta.

2. Llei per a la reforma política de 1976

La tasca prioritària del segon govern de la monarquia, presidit per Adolfo Suárez, era preparar el marc legal que fes possible la celebració d'eleccions lliures. Aquest nou marc hauria de ser aprovat per les Corts espanyoles. Així ho van fer el 18 de novembre de 1976, en una de les sessions més decisives dels anys de la Transició. Es tractava del pas previ i necessari per tal que, des de la legalitat jurídica vigent, es pogués acabar amb el règim franquista.

DOCUMENTS I ACTIVITATS

Se somete a referéndum de la nación el Proyecto de Ley para la Reforma Política, de rango fundamental, aprobado por las Cortes españolas en su sesión plenaria del día 18 del presente mes y cuyo texto literal es el siguiente:

- Art. 1.º**
 1. La democracia en el Estado español se basa en la supremacía de la Ley, expresión de la voluntad soberana del pueblo. Los derechos de la persona son inviolables y vinculan a todos los órganos del Estado.
 2. La potestad de elaborar y aprobar las leyes reside en las Cortes. El Rey sanciona y promulga las leyes.
Art. 2.º
 1. Las Cortes se componen del Congreso de los Diputados y el Senado.
 2. Los diputados del Congreso serán elegidos por sufragio universal, directo y secreto de los españoles mayores de edad.
 3. Los senadores serán elegidos en representación de las entidades territoriales. El Rey podrá designar para cada legislatura senadores en número no superior a la quinta parte del de los elegidos.

4. La duración del mandato de diputados y senadores de cuatro años [...].
Art. 5.º
 El Rey podrá someter directamente al pueblo una o varias leyes de interés nacional, sea o no de carácter constitucional, para que decida mediante referéndum, cuyos resultados se impondrán a todos los órganos del Estado [...].

Disposición final
Art. 1.º La presente Ley tendrá rango de Ley Fundamental.
Art. 2.º El referéndum se efectuará con sujeción al procedimiento que establece en el real decreto de la Presidencia del Gobierno 2636/1976, de 19/XI, y tendrá lugar el quince de diciembre del año actual.
Art. 3.º La consulta se llevará a cabo formulando la siguiente pregunta:
 «¿Aprueba el Proyecto de Ley para la Reforma Política?»

Dado en Madrid a 24 de noviembre de 1976

El presidente de Gobierno Adolfo Suárez González

- a Resumeix amb paraules teves els articles 1, 2 i 5 de la llei.
- b Aquesta llei fou sotmesa a referèndum. Quin resultat es va produir? Quina posició van adoptar els partits d'oposició?
- c Quins foren els esdeveniments polítics que van tenir lloc immediatament després de l'aprovació de la llei?
- d Creus que la llei per a la reforma política va permetre accelerar el camí cap a la democràcia? Argumenta la resposta.

3. La legalització del Partit Comunista

La legalització del Partit Comunista l'abril de 1977 fou molt polèmica. Molts sectors procedents del franquisme i la major part d'oficials de l'exèrcit s'hi oposaven. En aquest text del president Adolfo Suárez s'endevinen les dificultats de la mesura:

Su Majestad y yo habíamos hablado muchas veces de que yo iba a legalizar el Partido Comunista. Lo que pasa es que yo buscaba el momento más adecuado y, sobre todo, buscaba también que los comunistas asumieran los planteamientos que suponíamos que iban a ser el eje fundamental en la elaboración de una futura Constitución. Ahora, que si el Rey sabía cuál iba a ser el momento preciso de la legalización, eso no. Yo se lo comuniqué en el mismo instante en que ésta se produjo [...].

En el momento en el que yo tomo la decisión de legalizar el Partido Comunista, y la tomo con el concierto de varios ministros, no se puede decir que se trata de un hecho

aislado y sin precedentes. Todos los que estábamos trabajando en la línea de llegar a la convocatoria de unas elecciones generales libres que permitieran el renacimiento de la democracia en nuestro país, todos sabíamos que se iba a legalizar el PCE. Lo queríamos hacer en el momento en que fuera menos traumático para el país [...].

El hecho de que se produjeran en algunos sectores militares y en el propio gobierno manifestaciones contrarias a la decisión y, en algunos casos, con acompañamiento de excesivos adjetivos... bueno, debía preocuparnos poco salvo que sobrepasaran el listón de lo que es permitido. Y ese listón yo no toleré nunca que se sobrepasara. Jamás [...].

(segueix a la pàgina següent)

DOCUMENTS I ACTIVITATS

DOCUMENTS I ACTIVITATS

egalicé al Partido Comunista porque en aquel momento me clave desde el punto de vista nacional, y de manera muy espe- sde el internacional. Y también por ser de justicia que nos olvi- os de los traumas de la guerra civil y que el Partido Comunista, o en un Estado democrático, tuviera la oportunidad de jugar el que le correspondiera en función de los votos que obtuviera elecciones. Y tengo que decir que Santiago Carrillo prestó un io importante, importantísimo de hecho, porque gracias a él los s de agitación que pudimos vivir entonces –que vivimos mu- nos– se hubieran podido multiplicar por la acción de los comu- s. Pero, sobre todo, porque a mi juicio habría sido una injusticia enda el dejarles fuera del sistema democrático. Me hubiera pare- intolerable.

V. PREGO, *Presidentes. Veinticinco años de historia narrada por los cuatro jefes de gobierno de la democracia. I. Adolfo Suárez. La apuesta del Rey (1976-1981)*, 2000

- a Per què pren Adolfo Suárez la determinació de legalitzar el Partit Comunista?
- b Qui estava al corrent d'aquesta decisió? Qui s'hi va oposar?
- c Per què assegura el president del govern que el líder del Partit Comunista, Santiago Carrillo, va prestar un servei important a la democràcia espanyola?
- d Busca informació sobre Adolfo Suárez i redacta'n la biografia.

4. Els Pactes de la Moncloa

Celebrades les eleccions generals de 1977, i davant la greu situació econòmica del país, Adolfo Suárez va impulsar un acord amb la resta de forces polítiques. Els denominats *Pactes de la Moncloa*, signats l'octubre de 1977, van permetre l'aprovació de diverses mesures de caràcter econòmic i social.

os efectos de los Pactos de la Moncloa fueron inmediatos: la inflación cerraba el año en un 26,4% y situaba en 1978 en el 16%; se recuperaba el equilibrio de la balanza por cuenta corriente, obteniéndose superávit al año siguiente; las reservas de divisas pasaron de 10.000 millones de dólares a mediados de 1977 a 10.000 millones a finales de 1978; se restablecía un cierto equilibrio en las cuentas de las empresas, iniciándose una tendencia alcista de los beneficios. Y, sobre todo, se producía un cambio importantísimo en el clima político del

país que permitió llegar a la Constitución. Los Pactos de la Moncloa se convertirán en la insignia del paso de la dictadura a una democracia sin convulsiones sociales. Fueron el gran *compromiso histórico* español, que recordaba al propugnado en Italia por el PCI, una política de alianzas con las demás fuerzas democráticas (socialistas y democristianos, fundamentalmente) para superar la crisis política y económica y profundizar en la democracia.

Joaquín ESTEFANÍA, «El compromiso histórico español». A: *Memoria de la Transición* (1996)

- a Quina valoració fa, l'autor, dels Pactes de la Moncloa?
- b Segons Estefanía, quins efectes dels Pactes van ser més importants: els econòmics o els polítics?
- c Busca informació sobre el compromís històric italià que s'esmenta en aquest text.

5. Discurs del president Tarradellas en arribar a Catalunya

Josep Tarradellas i Joan (Cervelló, 1899-Barcelona, 1988) va ser un dels fundadors d'Esquerreixilar a França. Després de la dimissió del president Josep Irla, va ser elegit president de la Generalitat (1954). El 1977 el rei Joan Carles I el nomenà president de la Generalitat provisional i Tarradellas tornà a Catalunya el 23 d'octubre de 1977.

Ciudadans de Catalunya: ja sóc aquí!

Ja sóc aquí! Perquè jo també vull l'Estatut! Ja sóc aquí! Per compartir les vostres penes, els vostres sacrificis i les vostres joies per Catalunya. Ja sóc aquí!

Per treballar amb vosaltres per una Catalunya pròspera, democràtica i plena de llibertat. Ja sóc aquí!

Per aquesta Catalunya que s'ha de posar a treballar més que mai per fer-la ben forta i ben pròspera. Perquè sigui un exemple per a tots els pobles d'Espanya. Per fer més forta que mai la unitat que hem fet en les hores difícils de la nostra lluita i que ens ha portat al triomf. Ja sóc aquí!

Que junts, amb tots aquells catalans i no catalans que durant tants anys han lluitat per poder arribar a un dia amb aquest esclat de joia i d'entusiasme, puguem fer, com he dit abans, més pròspera, més forta la nostra Catalunya.

Ciudadans de Catalunya: permeteu-me que que en aquests moments de joia també tingut de reflexionar i de veure les greus respons cauen sobre nosaltres. Creiem que aquest trio tingut ha estat gràcies al sacrifici de tants i tant que han donat la seva vida per Catalunya.

Ciudadans de Catalunya: voldria que en a ments de joia i de responsabilitat, penséssiu altres deures fora de Catalunya. Nosaltres h l'avançada del benestar, de la prosperitat i mocràcia de tots els pobles d'Espanya.

I permeteu-me, per acabar, que us digui qu del meu cor surt el més profund reconeixem vostra fidelitat, per la vostra fe en el nostre p llibertat i en la democràcia.

Grans mercès a tots! Visca Catal

(23 octubre

- a Situa el text en el moment històric en què es va pronunciar.
- b En què va consistir la denominada «operació Tarradellas»?
- c Quines van ser les atribucions de la Generalitat provisional?
- d Per què diem que el retorn del president Tarradellas va ser l'únic acte de reconeixement de la legalitat republicana en la història de la Transició?

6. La Constitució espanyola de 1978

Després d'un procés constituent relativament breu, l'avantprojecte de Constitució va ser aprovat pel Congrés i el Senat el 31 d'octubre de 1978. Unes quantes setmanes més tard, el 6 de desembre, el poble espanyol el va aprovar per àmplia majoria en referèndum. A diferència d'altres constitucions anteriors, la de 1978 és el fruit del consens de la major part de forces polítiques.

Preàmbul

La nació espanyola, amb el desig d'establir la justícia, la llibertat i la seguretat i de promoure el bé de tots els qui la integren, en ús de la seva sobirania, proclama la voluntat de:

Garantir la convivència democràtica dins la Constitució i les lleis de conformitat amb un ordre econòmic i social just.

Consolidar un Estat de Dret que asseguiri l'imperi de la llei com a expressió de la voluntat popular.

Protegir tots els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions.

Promoure el progrés de la cultura i de l'economia per tal d'assegurar a tothom una qualitat de vida digna.

Establir una societat democràtica avançada, i

Col·laborar a l'enfortiment d'unes relacions piques i de cooperació eficaç entre tots els pobles s Terra.

En conseqüència, les Corts aproven i el poble es nyol ratifica la següent

CONSTITUCIÓ

Títol preliminar

Article 1

1. Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret, que propugna com a valors superiors del seu ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i pluralisme polític.

2. La sobirania nacional resideix en el poble espanyol, del qual emanen els poders de l'Estat.

na política de l'Estat espanyol és la **Monarquia constitucional**.

tuació es fonamenta en la **indissoluble unitat de espanyola**, pàtria comuna i **indivisible** de tots els espanyols, i reconeix i garanteix el dret a l'autonomia i a les **regionalitats i de les regions** que la integren i la sostenen totes elles.

Català és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'aprendre-la. **Totes les llengües espanyoles** seran **també oficials** en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus estatuts.

La diversitat de les **diferents modalitats lingüístiques** de l'Estat és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

Article 6

Els partits polítics expressen el **pluralisme polític**, concorden a la formació i a la manifestació de la voluntat popular i són instrument fonamental per a la participació política. Podran ser creats i exerciran la seva activitat lliurement dins el respecte a la Constitució i a la Llei. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

Article 7

Els **sindicats de treballadors i les associacions empresarials** contribueixen a la defensa i a la promoció dels interessos econòmics i socials que els són propis. **Podran ser creats i exerciran la seva activitat lliurement** dins el respecte a la Constitució i a la Llei. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

Article 8

1. Les Forces Armades, constituïdes per l'Exèrcit de Terra, l'Armada i l'Exèrcit de l'Aire, tenen com a missió garantir la sobirania i la independència d'Espanya, defensar-ne la integritat territorial i l'ordenament constitucional.

- a Què et sembla que vol dir l'expressió *estat de dret*?
- b Resumeix el contingut del preàmbul i de cada un dels articles reproduïts.
- c Com es fa compatible el fet de la nació espanyola amb la diversitat de pobles que la integren?
- d Què és la sobirania nacional?
- e Compara el procés constituent espanyol de 1978 amb els de 1876 i 1931 que hem estudiat en unitats precedents. Quines similituds i diferències hi trobes?
- f Fes una valoració de la política de consens. ¿Creus que hauria d'existir sempre, o bé només és possible en unes condicions històriques molt concretes?

7. L'Estatut d'Autonomia de 1979

Celebrades les eleccions del 15 de juny de 1977, els parlamentaris catalans van decidir constituir una comissió que va redactar un projecte d'estatut d'autonomia, l'Estatut de Sau. Posteriorment, l'Assemblea de Parlamentaris catalans va aprovar el text (29 de desembre de 1978) i, uns quants mesos després, les Corts espanyoles van aprovar el text definitiu. Finalment, el 25 d'octubre de 1979 el poble català va aprovar en referèndum l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

PREÀMBUL

En el procés de recuperació de les llibertats democràtiques, el poble de Catalunya recobra les seves institucions d'autogovern.

Catalunya, exercint el dret a l'autonomia que la Constitució reconeix i garanteix a les nacionalitats i regions que integren Espanya, manifesta la seva voluntat d'constituir-se en comunitat autònoma.

En aquesta hora solemne en què **Catalunya recupera la seva llibertat**, cal retre homenatge a tots els homes i dones que han contribuït a fer-ho possible.

El present Estatut és l'expressió de la **identitat col·lectiva de Catalunya** i defineix les seves institucions i les seves relacions amb l'Estat en un marc de lliure solidaritat amb les altres nacionalitats i regions. Aquesta solidaritat és la garantia de l'autèntica unitat de tots els pobles d'Espanya.

El poble català proclama com a **valors superiors de la seva vida col·lectiva** la llibertat, la justícia i la igualtat, i manifesta la seva voluntat d'avançar per una via de progrés que assegurï una qualitat de vida digna per a tots els que viuen, resideixen i treballen a Catalunya.

Article 2

El territori de Catalunya com a comunitat autònoma inclou el de les **comarques** compreses en les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, en el moment d'èsser promulgat el present Estatut.

Article 3

- 1. La llengua pròpia de Catalunya és el **català**.
- 2. L'**idioma català és l'oficial de Catalunya**, així com el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.
- 3. La Generalitat garantirà l'**ús normal i oficial d'ambdós idiomes**, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.
- 4. La parla aranesa serà **objecte d'ensenyament** i d'especial respecte i protecció.

La llibertat col·lectiva de Catalunya troba en les institucions de la Generalitat el lligam amb una història d'afirmació i respecte dels drets fonamentals i de les llibertats públiques de la persona i dels pobles; història que els homes i dones de Catalunya volen prosseguir per tal de fer possible la construcció d'una societat democràtica avançada. [...]

TÍTOL PRELIMINAR

Article 1

- 1. **Catalunya, com a nacionalitat i per accedir al seu autogovern, es constitueix en comunitat autònoma d'acord amb la Constitució i amb el present Estatut**, que és la seva norma institucional bàsica.
- 2. **La Generalitat és la institució en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya**.
- 3. **Els poders de la Generalitat emanen de la Constitució, del present Estatut i del poble**.

- a Quins grans principis es recullen en aquest text?
- b Explica el contingut dels tres primers articles de l'Estatut.
- c Quines són les competències exclusives de la Generalitat?
- d Relaciona el procés estatutari de 1979 amb el de 1932. Quines diferències i similituds hi veus?

8. Missatge del rei davant el cop d'estat del 23 de febrer de 1981

Al llarg de la Transició, l'amenaça d'un cop d'estat militar involucionista va planar constantment sobre el procés polític espanyol. Després de diverses temptatives frustrades, el 23 de febrer de 1981 un grup de guàrdies civils va ocupar el Congrés dels Diputats i va segrestar el govern i els diputats, mentre a València l'exèrcit sortia al carrer. L'actitud del rei va aconseguir fer fracassar el cop d'estat.

▲ Missatge del rei Joan Carles emès per televisió la matinada del 24 de febrer de 1981.

- a Com qualificaries el to i la forma d'aquest document?
- b Quins factors expliquen l'actitud colpista d'un important sector de l'exèrcit durant els anys de la Transició?

Al dirigirme a todos los españoles con brevedad y concisión, en las circunstancias extraordinarias que en estos momentos estamos viviendo, pido a todos la mayor serenidad y confianza, y les hago saber que he cursado a los Capitanes Generales de las regiones militares, zonas marítimas y regiones aéreas la orden siguiente: Ante la situación creada por los sucesos desarrollados en el palacio del Congreso, y para evitar cualquier posible confusión, confirmo que **he ordenado a las autoridades civiles y a la Junta de Jefes de Estado Mayor que tomen las medidas necesarias para mantener el orden constitucional dentro de la legalidad vigente.**

Cualquier medida de carácter militar que, en su caso, hubiera de tomarse deberá contar con la aprobación de la **Junta de Jefes de Estado Mayor.**

La Corona, símbolo de la permanencia y unidad de la Patria, no puede tolerar en forma alguna acciones o actitudes de personas que pretendan interrumpir por la fuerza el proceso democrático que la Constitución votada por el pueblo español determinó en su día a través de referéndum.

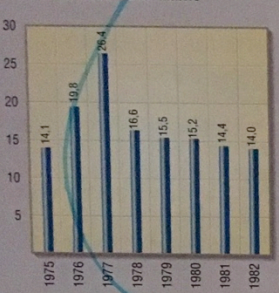
DOCUMENTS I ACTIVITATS

DOCUMENTS I ACTIVITATS

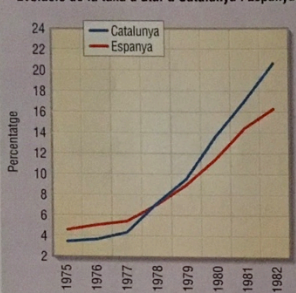
9. Evolució de la inflació i de l'atur en el període 1975-1982

La inflació i l'atur han estat un dels indicadors econòmics més negatius del període de la Transició. Es va arribar a uns nivells tan elevats que van posar en greu perill l'economia espanyola.

Evolució de la inflació

Evolució de la taxa d'atur a Catalunya i Espanya

- a Defineix els conceptes d'inflació i taxa d'atur.
- b Descriu les dades que apareixen en els gràfics i situa-les en el seu context històric.
- c Segons que es desprèn del primer gràfic, quina influència van tenir els Pactes de la Moncloa en l'evolució de la inflació a Espanya?
- d Quines diferències hi ha en l'evolució de la taxa d'atur entre Espanya i Catalunya? Quin és el motiu principal d'aquestes diferències?

- 1979 Eleccions generals (1 de març) i municipals (3 d'abril). Congrés del PSOE: González dimiteix com a secretari general del partit (maig) i és reelegit en un congrés extraordinari (setembre). Aprovació dels estatuts d'autonomia de Catalunya i el País Basc. El PSC guanya les eleccions generals a Catalunya. Els catalans aproven en referèndum (25 d'octubre). Es promulga l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.
- 1980 Referèndum autonòmic a Andalusia (28 de febrer). Primeres eleccions autonòmiques al País Basc i Catalunya (març). Aprovació de l'Estatut dels Treballadors (març). Suárez supera la moció de confiança al Congrés (maig). La coalició nacionalista CiU guanya les eleccions al Parlament de Catalunya. Jordi Pàmies és nomenat Governador de la Generalitat.
- 1981 Dimissió de Suárez com a president del govern (gener). Intent de cop d'estat (23 de febrer). El Congrés aprova la LOAPA (setembre). Adhesió d'Espanya a l'OTAN (octubre). Un grup de funcionaris publiquen un manifest de normalització de la llengua catalana. Es crea la Crida a la Solidaritat.
- 1982 El PSOE guanya per majoria absoluta les eleccions generals (28 d'octubre). El PSC guanya les eleccions generals a Catalunya.

10. Una cronologia

Llegeix atentament aquesta cronologia i fes les activitats que s'enumeren:

La Transició	L'autonomia catalana
1975 Joan Carles I, rei d'Espanya. Govern d'Arias Navarro.	Creació del Consell de Forces Polítiques de Catalunya.
1976 Creació, a París, de la Coordinació Democràtica (abril). Manifestacions i vagues arreu d'Espanya. Primer congrés de la UGT a Espanya des de la Guerra Civil. Les Corts aproven la Llei d'associació dels partits polítics. El rei destitueix Arias Navarro (1 de juliol) i nomena Suárez president del govern. Primer congrés del PSOE a Espanya des de 1939. Aprovació en referèndum de la reforma política (15 de desembre). Supressió del TOP.	Manifestacions convocades per l'Assemblea de Catalunya. Visita oficial dels reis d'Espanya a Catalunya. Aparició del primer número del diari en català <i>Avui</i> . La celebració de l'Onze de Setembre a Sant Boi aplega 100.000 persones. Congrés de Cultura Catalana.
1977 Assassinat d'advocats laboralistes a Madrid (24 de gener). Desaparició de la Secretaria General del Movimiento (1 d'abril). Legalització del PCE (9 d'abril). Joan de Borbó renuncia als drets dinàstics a favor del seu fill Joan Carles (14 de maig). Eleccions generals (15 de juny). Firma dels Pactes de la Moncloa (27 d'octubre).	Campanya «Volem l'Estatut». La coalició Socialistes de Catalunya guanya les eleccions generals del 15 de juny a Catalunya. Josep Tarradellas, president de la Generalitat a l'exili, viatja a Madrid (juny). Multitudinària manifestació de l'11 de setembre a Barcelona. Restabliment provisional de la Generalitat. El president Tarradellas torna a Catalunya (23 d'octubre).
1978 Primeres eleccions sindicals democràtiques (16 de gener). El PSP s'integra al PSOE (abril). El Congrés i el Senat aproven la Constitució (31 d'octubre). Desarticulació d'un cop d'estat militar -operació Galàxia- (novembre). Aprovació en referèndum de la Constitució (6 de desembre).	El PSC (Congrés), el PSC (Reagrupament) i el PSOE català es fusionen en un nou partit, el Partit dels Socialistes de Catalunya. Es formalitza la coalició Convergència i Unió (CiU). L'Assemblea de Parlamentaris catalans aprova l'Estatut de Sau (29 de desembre). Incorporació del català a l'ensenyament.

- a Elabora un eix cronològic amb aquesta informació.
- b Tria, de cada columna, tres fets que et semblin particularment rellevants. Justifica'n l'elecció.
- c Busca informació sobre un esdeveniment concret i explica'l detalladament en una composició escrita.
- d A parer teu, quines són les principals realitzacions del període de la Transició? Creus que hi ha qüestions d'aquesta etapa històrica que encara no han estat resoltes? Argumenta la resposta.

PER SABER-NE MÉS

UNA SÈRIE DOCUMENTAL: La Transición española

Fitxa tècnica:

Col·lecció de set DVD editats l'any 2000 (hi ha una edició anterior en vídeo).
 Direcció/realització: Elías Andrés
 Subdirecció, guió i locució: Victoria Prego
 Producció: Itziar Aldasoro
 Producció de RTVE

La *Transición española* és una sèrie documental sobre el pas del règim franquista a la democràcia. Consta de tretze capítols de poc més d'una hora de durada reunits en set DVD. Fou emesa per Televisió Espanyola entre el 23 de juliol i el 15 d'octubre de 1995. La distribució dels capítols és la següent:

- DVD 1 Del desembre de 1973 al març de 1974: *De l'assassinat de Carrero Blanco a «l'esperit del 12 de febrer».*
- DVD 2 De l'abril al desembre de 1974: *De la Revolució dels Clavells a la fi de l'oberturisme.*
- DVD 3 Del gener al novembre de 1975: *Agonia de la dictadura i mort de Franco.*
- DVD 4 Del novembre de 1975 al març de 1976: *Joan Carles I i el primer govern de la monarquia.*
- DVD 5 De l'abril al novembre de 1976: *De la dimissió d'Arias Navarro a la presidència d'Adolfo Suárez.*
- DVD 6 Del desembre de 1976 a l'abril de 1977: *De l'últim ple de les Corts franquistes al referèndum per a la reforma.*
- DVD 7 De l'abril al juny de 1977: *Les primeres Corts democràtiques.*

La Transición Española